

Arundhati Roy

Kapitalizm:
Bir Hayalet Hikâyesi

Türkçesi: Çiçek Öztekin

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	
Cumhurbaşkanı Halkı Selamlıyor.....	9

BİRİNCİ KISIM

1. BÖLÜM	
Kapitalizm: Bir Hayalet Hikâyesi	15
2. BÖLÜM	
Anna mı, Almayayım	53
3. BÖLÜM	
Konuşan Ölü Adamlar	61

İKİNCİ KISIM

4. BÖLÜM	
Keşmir'in Çatlak Sesleri	73
5. BÖLÜM	
Demokrasi Adına Mükemmel Bir Gün	79
6. BÖLÜM	
Afzal Guru'yu Asmanın Sonuçları.....	85

SONSÖZ

7. BÖLÜM	
Halk Üniversitesi Konuşması	95
DİZİN	99

[...]

Kanın sorar sana, zenginlerle yasalar
nasıl iç içe dokunmuş bir kumaşta? Hangi
sülfürlü demir kumaş o, yoksullar nasıl
düşer durur yargının pençesine?

Toprak nasıl yoksul çocuklara,
taşla ve acıyla acımasızca beslenen o çocuklara
böyle gaddar oldu?
Öyle oldu işte, ben de yazıyorum buraya.
Onların hayatları yazdı bunu alınma.

Pablo Neruda
“Yargıçlar”¹

1 Pablo Neruda, “The Judges”, *The Poetry of Pablo Neruda* içinde, der. İlan Stavans (New York: Farrar, Straus and Giroux, 2003), 229. [Şiirin çevirisinde temel alınan metin: Pablo Neruda, “Los jueces”, *Canto General*, Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, <http://www.cervantesvirtual.com/obra/canto-general--0/ff2585f4-82b1-11df-acc7-002185ce6064.pdf> Bu şiirlerin ilk baskısı 1950’de Meksika’da yapılmış – ç.n.]

BİRİNCİ BÖLÜM

Kapitalizm: Bir Hayalet Hikâyesi

Burası ev mi yuva mı? Yeni Hindistan'ın bir tapınağı mı yoksa hayaletleri için bir hangar mı? Gizem havası ve sessiz bir gözdağı duygusu yayan Antilla Kulesi, Mumbai'deki Altamount Caddesi'ne geldiğinden beri hiçbir şey eskisi gibi olmadı. Beni oraya götüren arkadaş, “İşte geldik,” dedi. “Yeni Hükümdarımıza saygılarını sun.”

Antilla Kulesi Hindistan'ın en zengin adamı olan Mukeş Ambani'ye ait. Gelmiş geçmiş en pahalı ev olarak bilinen bu yer hakkında bir şeyler okumuştum; yirmi yedi katlı, dokuz asansörlü evin asma bahçeleri, balo salonları, seyir odaları, spor salonları ve üç helikopter pisti varmış; altı katı otoparka ayrılmış, toplamda altı yüz hizmetçi çalışıyormuş. Ama okuduğum hiçbir şey beni o dikey çimen sahasına hazırlayamamış: Yirmi yedi kat boyunca gökyüzüne uzayıp giden metal bir ızgaraya tutturulmuş çimden bir duvar. Çimlerin bazı kısımları parça parça kurumuş; bazı çim dikdörtgenleri olduğu gibi düşmüş. Besbelli “en zengine ver-yoksula yarasın ekonomisi” işe yaramamış.

Ama İfrat Ekonomisi kesinlikle yaramış. 1,2 milyarlık nüfusuyla Hindistan'ın en zengin yüz kişisinin sahip olduklarının, ülke GSYİH'sinin dörtte birine ulaşmasının nedeni bu olmalı.¹

1 “Mukesh Ambani Tops for the Third Year as India's Richest”, *Forbes Asia*, yeni basım, 30 Eylül 2010. Makalede şu bilgiler yer alıyor: “Hindistan'ın en zengin 100 kişisinin varlıklarının toplam bedeli 300 milyar dolar; bu rakam geçen yıl 276 milyar dolardı. Bu yıl Hindistan Zenginler Listesi'nde 69 milyarderin adı veriliyor, geçtiğimiz yıldan beri listeye 17 kişi eklenmiş.” Hindistan'ın GSYİH'si 2009'da 1,2 trilyon dolardı.

Fısıltı gazetesine (ve *New York Times*'a) göre, tüm o çabalara, o bahçıvanlık uğraşına rağmen Ambani ailesi Antilla'da yaşamıyor-muş şimdilerde.² Kimse tam olarak nedenini bilmiyor. İnsanlar hâlâ hayalet hikâyelerinden, kötü şanstan bahsediyorlar, Vastu diyorlar, feng şui diyorlar.* Belki suçlu Karl Marx'tır. (Yuuuuh). Kapitalizmde, demişti, "burjuva üretim ve mübadele ilişkileri, burjuva mülkiyet ilişkileri, o dev üretim ve mübadele araçlarını peyda etmiş olan modern burjuva toplumu, büyüler yaparak çağırıldığı cehennem kuvvetlerine artık söz geçiremeyen büyücünün durumuna düşmüş bulunuyor."³

Hindistan'da yeni IMF-sonrası "reformları"na tabi olan biz 300 milyon orta sınıf insan –yani piyasa– cehennemin ruhlarıyla, ölü nehirlerde, kurumuş kuyularda, kelleşmiş dağlarda, çıplaklaşmış ormanlarda cirit atan cinlerle dip dibe yaşıyoruz; ağır borçlar altında ezilip canına kıyan 250.000 çiftçinin ve bize yol vermek üzere yoksullaşan, mülksüzleşen 800 milyonun hayaletiyle.⁴ Bir de günde yirmi Hint rupisinden azıyla hayatta kalmaya çalışanlarla.⁵

2 Vikas Bajaj, "For Wealthy Indian Family, Palatial House Is No Home", *New York Times*, 18 Ekim 2011, <http://www.nytimes.com/2011/10/19/business/global/luxurious-house-is-not-a-home.html>.

* Vastu Şastra ve feng şui insanın yaşadığı yerle ilişkisine dair kadim bilgiler toplamına verilen adlardır. e.n.

3 Friedrich Engels, Karl Marx, *Manifesto of the Communist Party*, çev. Samel Moore (Torfaen, UK: Merlin, 1998), 17. [Alıntı: *Komünist Manifesto*, çev. Nail Satlıgan, (İstanbul: Yordam Kitap, 2013) s. 47.]

4 P. Sainath, "Farm Suicides Rise in Maharashtra, State Still Leads the List", *Hindu*, 3 Temmuz 2012, www.thehindu.com/opinion/columns/sainath/article3595351.ece

5 National Commission for Enterprises in the Unorganised Sector (NCEUS), *Report on Conditions of Work and Promotion of Livelihoods in the Unorganised Sector*, Hindistan Hükümeti, Ağustos 2007. Bu devlet kaynaklı çalışmada şu noktaya işaret ediyor: "Her ne kadar ekonominin kaldırma kuvveti geçtiğimiz yüzyılda bir heyecan dalgası yarattıysa da... insanların büyük çoğunluğu... bu heyecandan payını almadı. 2004-5'in sonunda, 836 milyon kadar insan, yani nüfusun yüzde 77'si günde 20 rupiden az parayla geçiniyordu, bu da Hindistan'ın kayıtdışı ekonomisinin büyük kısmını oluşturuyor" (1).